

URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-vyyavylo-oznaky-nezakonnogo-zbagachennya-shhodo-narodnogo-deputata-druzhyna-yakogo-vyvezla-pid-chas-vijny-za-kordon-ponad-500-tys-dol-ssha-ogp-vidkryv-kryminalne-provazhennya/>

3. Незаконне збагачення майже на 50 млн грн: НАЗК передає до САП результати моніторингу способу життя нардепки Наталії Королевської. 15 грудня 2022 р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nezakonne-zbagachennya-majzhe-na-50-mln-grn-nazk-peredaye-do-sap-rezultaty-monitoryngu-sposobu/>

4. Вознюк А. А. Декларування недостовірної інформації: актуальні проблеми досудового розслідування. Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу: мат. міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5.11.2019 р.) / за заг. ред. О. Г. Рувіна, Н. В. Нестор; уклад. О. І. Жеребко, А. О. Полтавський, О. В. Юдіна. К.: КНДІСЕ Мініюста України, 2019. С. 109–113.

5. Вознюк А. А. Декларування недостовірної інформації та умисне неподання декларації: нові моделі заборонних кримінально-правових норм. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2020. Вип. 4 (92). С. 104–120. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.92.104-120>.

6. Vozniuk A., Kamensky D., Dudorov O., Movchan R., & Andrushko A. Unconstitutionality of criminal liability for filing inaccurate information in Ukraine: critical legal analyses. *Cuestiones Políticas*. 2021. № 39 (69). P. 133–145.

Овсій Дмитро Юрійович,

здобувач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

КВАЛІФІКАЦІЯ ВІДМЕЖУВАННЯ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ ВІД ОПТИМІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ

Проблеми оподаткування завжди привертали увагу дослідників, оскільки в чинному законодавстві України відсутня загальна норма, що забороняє ті чи інші варіанти податкової оптимізації, а також відмежовує законну оптимізацію та ухилення від сплати податків. Відповідно єдиним критерієм відмінності цих двох способів зменшення податків є наявність чи відсутність в діях платника податків порушення норм права.

У Оксфордському навчальному словнику академічної англійської мови ухилення від сплати податків розглядається з двох позицій. По-перше, «tax avoidance» (так звана «податкова оптимізація») «способи сплати лише найменшої суми податку, яку ви маєте за законом» [1]. Наприклад, отримання податкових пільг, створення плану відстрочення податкових платежів тощо. По-друге, «tax evasion» («ухилення від сплати податків») «злочин навмисної несплати податків, які ви повинні сплатити» [2]. Наприклад, свідоме надання податковим органам недостовірної інформації про прибутки та витрати тощо. Відтак, кваліфікуються такі дії як «податкова девіація» (від лат. deviatio – ухилення; de – від + via – дорога), або правопорушення, що пов'язане з використанням способів, які суперечать загальноприйнятим, закріплених законодавством нормам податкової поведінки.

Окрім цього, слід відзначити розвиток термінологічної бази та вказати ще одну дефініцію, «tax dodge» – спосіб сплати менше податків, легально чи нелегально [3].

Загалом, варто зазначити, що оптимізація є допустимою господарською практикою і ґрунтується в тому числі на принципі свободи, тобто «дозволено все що не заборонено законом». Конституції України, а саме статтею 67, передбачено, що кожна особа повинна сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом [4]. Але статистичні дані, наведені Державною податковою службою України, свідчать, що 90 % підприємств України певним чином порушують податкове законодавство. Саме лівова частина цих порушень припадає на ухилення від оподаткування та пов'язана з недосконалістю податкового законодавства, а також низьким рівнем кваліфікації учасників податкових правовідносин. Загалом, варто зазначити, що статтею 212 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), що входять в систему оподаткування, введених у встановленому законом порядку, вчинене службовою особою підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності або особою, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи чи будь-якою іншою особою, яка зобов'язана їх сплачувати, якщо ці діяння призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах [5].

Ще одна проблема, на яку варто звернути увагу, це розмивання податкової бази. Визначення розмивання податкової бази в національне законодавство не містить, також воно і в міжнародній практиці. Проте існує перелік ознак на рівні міждержавних угод до яких Україна приєдналась, зокрема, в рамках Інклюзивної групи ОЕСР/G20 щодо боротьби з розмивання податкової бази та переміщення прибутку було розроблено План щодо протидії розмиванню податкової бази та виведенню прибутків з-під оподаткування закордон (Base erosion and profit shifting, BEPS) [6]. Цей план передбачає 15 дій для усунення прогалин у міжнародному податковому регулюванні розбіжностей в національному податковому законодавстві різних країн, які уможливають «приховування» корпоративного прибутку та його штучне переміщення у низькоподаткові юрисдикції, де компанії не здійснюють економічної діяльності. Доречі, 30 січня 2017 року Україна приєдналася до Inclusive Framework on BEPS, програми розширеного співробітництва з питань імплементації плану протидії практикам BEPS. Міністерство фінансів України та Національний банк України розробили та оприлюднюють проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України з метою імплементації Плану протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування», який покликаний підтримати фінансову стабільність в країні в умовах переходу до вільного руху капіталу, підвищити ефективність податкового регулювання та запровадити єдині вимоги до прозорості ведення бізнесу в Україні за міжнародними стандартами.

Таким чином, законодавство України щодо ухилення від сплати податків та оптимізації потребує свого удосконалення. Системні іноземні інвестори не поспішають вкладати гроші в розвиток української економіки, розуміючи ризик неповернення капіталу, враховуючи загальну кризову ситуацію в країні не мають гарантій держави, на що також впливає нестабільність законодавчої бази. У зв'язку з цим для вирішення вказаних проблем щодо відмежування

ухилення від сплати податків та податкової оптимізації в Україні потрібно створити виважену податкову політику, з урахуванням вимоги міжнародного законодавства, економічного розвитку держави, та окремих платників податків.

Список використаних джерел

1. Oxford learner's dictionary of academic english
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/tax-avoidance?q=tax+avoidance>.

2. Oxford learner's dictionary of academic english
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/tax-evasion>.

3. Oxford learner's dictionary of academic english
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/tax-dodge?q=tax+dodge>.

4. Конституція України: Верховна Рада України; Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

6. План дій BEPS. Або як протидіяти виведенню прибутку до «сприятливих» податкових юрисдикцій. 2022. URL: <https://kyiv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-395333.html>.

Околіт Олександр Володимирович,
аспірант наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СТВОРЕННЯ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АБО УЧАСТЬ У НІЙ ЧИ ЇЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЄКТІ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Як відомо, у правозастосовних органів часто виникають труднощі під час кваліфікації кримінальних правопорушень, учинених у складі організованих груп і злочинних організацій. Ситуація ще більше ускладнилася із внесенням змін до ст. 255 Кримінального кодексу України (далі – КК) від 4 червня 2020 р. (набрали чинності 27 червня 2020 р.).

Тому й не дивно, що в органів досудового розслідування, прокуратури та суду відсутня єдина позиція щодо кваліфікації дій учасників організованих злочинних об'єднань. Це негативно впливає на результати досудового розслідування та судового розгляду відповідних кримінальних проваджень.

Над усуненням цих та інших проблемних питань кримінальної відповідальності працює робоча група з підготовки проєкту нового КК.

Станом на 29.09.2022 вона пропонує таку редакції аналізованої кримінально-правової заборони:

«Стаття 7.1.5. Створення злочинної організації або участь у ній чи її діяльності

Особа, яка:

- 1) створила злочинну організацію,
- 2) керувала нею чи її структурною частиною,
- 3) керувала вчиненням злочину учасниками такої організації,